

Gestaag baant het begrip ‘ecosysteemdiensten’ zich een weg in het Vlaamse ruimtelijk beleid. Met ecosysteemdiensten tracht het natuurbeleid andere beleidsvelden duidelijk te maken dat een goed functionerend ecosysteem niet alleen intrinsiek waardevol is, maar ook heel wat andere diensten levert aan onze verstedelijkte samenleving. Bomen zijn immers niet alleen mooi, ze zorgen ook voor verkoeling en hebben een positief effect op de luchtkwaliteit en de volksgezondheid. De ecosysteemdienstenbenadering maakt de rol en positie van natuur steeds meer bespreekbaar in de besluitvorming over stedelijke of infrastructurele projecten. Soms, zoals in het project van de Vlaamse Landmaatschappij voor de Limburgse Wijers, worden ecosysteemdiensten ook gebruikt als een hele nieuwe manier om naar een gebied te kijken.

In Nederland gaat de TEEB-stad tool nog een stapje verder. Door het vroegtijdig betrekken van de personen die in het kader van ontwikkelingsplannen effectief baat hebben bij investeringen in groen, kan het draagvlak worden vergroot en een rendabeler project worden gerealiseerd.

TEEB

STAD TOOL

←
Groen en blauw
in de stad Almere

Baten van groen, berekend in harde euro's

FRECK LIEBRAND [STADSGEOGRAAF¹]

Van MKBA naar batentool

TEEB staat voor *The Economics of Ecosystems and Biodiversity* en is een internationale studie naar de economische betekenis van biodiversiteit en ecosysteemdiensten. TEEB-stad is een van zes TEEB studies in Nederland. In een *Community of Practice* met de Rijksoverheid en elf Nederlandse gemeenten is een MKBA (Maatschappelijke Kosten Baten Analyse) opgesteld voor groen in de stad. Daarmee zijn lokale cases doorgerekend. Hieruit bleek niet alleen dat de baten van groen en water anderhalf tot twee keer hoger waren dan de kosten, maar ook dat er veel meer groenbaten te berekenen zijn dan gemeenten aanvankelijk dachten.

De MKBA van TEEB-stad maakte, naast de economische en maatschappelijke waarde van natuur en water in en rond de stad, ook de kosten- en batendragers inzichtelijk. Vroegtijdig samen nadenken met diegenen die profijt hebben van de baten bleek bij te dragen aan een rendabeler project, een groter draagvlak en een sneller proces. Door al vanaf het begin van het planproces maatregelen te koppelen aan baten en baathouders kan een plan worden gerealiseerd met hogere maatschappelijke meerwaarde en een grotere betrokkenheid van partijen.

Voor de deelnemende gemeenten was het echter lastig om zelf met de methode aan de slag te gaan, zowel met het berekenen van baten als met het gebruik van de resultaten in stedelijke processen. Het Ministerie van Economische Zaken heeft daarom in 2013 de Nederlandse kennisorganisatie Platform31 gevraagd een vervolgpriject te starten. Om gemeenten, architecten, ontwikkelaars en burgers een handzaam instrument te geven waarmee ze zelf de waarde van groen in hun leefomgeving kunnen berekenen, is de TEEB-stad tool ontwikkeld. Met ambtenaren, ontwerpers en adviseurs uit de sector zijn daarvoor in een aantal leergroepbijeenkomsten de wensen en verwachtingen geïnventariseerd. Duidelijk werd dat er vooral behoefte bestond aan een quickscan die:

- snel inzicht geeft in een aantal belangrijke baten;
- makkelijk is in te vullen samen met partijen als ontwikkelaars en woningbouwcorporaties;
- voor het invullen niet te veel tijd vraagt (maximaal vier uur);
- eenvoudig is aan te passen, zodat verschillende scenario's met elkaar vergeleken kunnen worden voor het ontwerp en het optimaliseren van projectplannen;

- uitkomsten levert die als argumenten zijn te gebruiken in onderhandelingen met partijen om (financieel) bij te dragen aan groen;
- uitkomsten geeft die te gebruiken zijn bij het toetsen van investeringsplannen.

De TEEB-stad tool

Het resultaat is een toegankelijk en breed toepasbaar instrument dat plannenmakers, gemeenten, ontwikkelaars, bedrijven en (burger)organisaties de mogelijkheid geeft om zelf de waarde van groen en water in hun leefomgeving te berekenen en te begrijpen.

De TEEB-stad tool zelf is nadrukkelijk geen MKBA. Een volwaardige MKBA is veel breder en gaat in op verschillende projectspecifieke afwegingen (zoals probleemanalyse, alternatief, investeringskosten, onderhoud en beheer, etc.).

Daarnaast beperkt de tool

zich tot een aantal meest voorkomende en generiek berekenbare maatschappelijke baten van groene en blauwe maatregelen op de thema's gezondheid, energieverbruik, waarde van woningen, recreatie & vrije tijd, sociale cohesie en waterhuishouding.

Een groene 'black box'

Met de TEEB-stad tool worden bestaande MKBA-richtlijnen voor het berekenen van baten toegankelijk gemaakt. Doordat de tool door eindgebruikers zelf is in te vullen, zit de initiatiefnemer van groenblauwe projecten zelf in de *driver's seat*. Je hoeft geen MKBA-specialist te zijn om de gebruikte rekenformules en de onderzoeken waarop deze gebaseerd zijn te begrijpen. Wanneer de tool bijvoorbeeld toont dat de aanplanting van 500 bomen de luchtkwaliteit zodanig verbetert dat jaarlijks 20.000 euro aan gezondheidsbaten optreden, kun je vervolgens ook laten zien hoe die berekening tot stand is gekomen: elke boom filtert jaarlijks 0,1 kilogram fijnstof uit de lucht, en elke kilogram minder aan schadelijke stoffen in de lucht zorgt voor 400 euro aan verbetering van de volksgezondheid. Door berekeningen

**DEZE QUICKSCAN
GEEFT UITKOMSTEN
DIE BRUIKBAAR ZIJN
BIJ HET TOETSEN
VAN INVESTERINGS-
PLANNEN.**

¹ Freck Liebrand werkt als zelfstandig adviseur aan diverse ruimtelijke en sociale vraagstukken zoals wonen, wijkontwikkeling en leefbaarheid. info@freckliebrand.nl | www.freckliebrand.nl | www.teebstad.nl